

ВІДГУК

*офіційного опонента про дисертацію Наталії Юріївни Кондратенко
«Методика формування комунікативної компетентності
майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова)*

1.Актуальність теми. Нова освітня стратегія, реалії сучасної вищої освіти стимулюють науковий інтерес дослідників до практикоорієнтованих дисциплін гуманітарного циклу, які покликані формувати індивідуальний стиль мовлення, розвивають мовні смаки майбутніх фахівців. Ефективність роботи засобів масової інформації залежить від професіоналізму журналістів, основи якого закладаються в процесі навчання у вищому закладі освіти. Нині особливо актуальною є проблема формування комунікабельної, творчої особистості майбутнього журналіста, оскільки інформатизація усіх сфер життєдіяльності сучасного суспільства, що відбулася за два останні десятиріччя, зумовлює врахування специфіки професійної діяльності фахівців медійної сфери, пов'язаної із викликами українського соціуму.

Сьогодні у професійній підготовці майбутніх журналістів існує нагальна потреба в розв'язанні важливих завдань, пов'язаних зі зміщенням акцентів на прикладні аспекти мовної освіти з урахуванням потреб професійного спілкування та необхідністю розроблення чітких орієнтирів у навчанні мови фаху, що ґрунтуються на здобутках сучасного мовознавства, психології, педагогіки і лінгводидактики. Відтак дисертація Н.Ю.Кондратенко має незаперечну актуальність та наукову доцільність.

2. Структура роботи. Цілком виправданою є структура дисертації, яка складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел; відповідає меті дослідження та поставленим завданням.

У вступі дисертації обґрунтовано *актуальність теми*, визначено *об'єкт, предмет, мету* дослідження, описано *методи*, за допомогою яких реалізовано завдання теоретико-експериментальної роботи.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Зміст дисертації достатньо повно розкриває вузлові аспекти дослідження. Перший розділ дисертації – **«Теоретичні основи формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології»** – присвячено аналізу обраної проблеми, з'ясованню змісту базових понять *“комунікативний акт”*, *“мовленнєвий акт”*, *“комунікація”*, *«компетенція»*, *«компетентність»* та уточненню змістового наповнення термінів *«комунікативна компетентність майбутнього журналіста»*, *«лінгвокультурологія»*, *«лінгвокультурологічна компетентність майбутнього журналіста»*.

Заслугує схвалення глибина теоретичного аналізу наукових досліджень, які стали засадничими в розв'язанні проблеми. Синтез наукових здобутків психологів дав змогу визначити й описати психологічні чинники, зокрема: формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців: врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів; складники комунікативної компетентності; мотивація навчальної діяльності майбутніх журналістів; соціально-психологічні характеристики особистості; види мовленнєвої діяльності; пізнавальні й комунікативні інтереси; психологічні механізми словесної творчості та творчої діяльності.

Продуктивним вважаємо підхід дисертантки до обґрунтування лінгводидактичних основ формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів, до яких віднесено закономірності навчання української мови (постійна увага до матерії мови та її звукової системи, розуміння семантики мовних одиниць, здатність студентів опановувати норми літературної мови, оцінювати виражальні можливості мови, розвиток

мовного чуття та дару слова); загальнодидактичні (науковості, систематичності, наступності, перспективності, міцності знань, зв'язку теорії з практикою, наочності, активності, свідомості, доступності), а також специфічні принципи навчання (пізнавально-практичної спрямованості навчання української мови; функційно-комунікативної спрямованості навчання мови; вивчення мови в структурній цілісності з обов'язковим пізнанням її рівнів; вивчення мови в міжрівневих, внутрішньорівневих та міжпредметних взаємозв'язках; використання мовленнєвої практики для засвоєння теорії мови і, навпаки, – теорії мови для розвитку мовлення; лінгвокультурологічний), які сприяють ефективному вибору методів і прийомів навчання; відповідають меті, змісту формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології в умовах сучасного вишу.

Нам імпонує позиція дисертантки, яка слушно зауважує, що через засоби лінгвокультурології формується мовна картина світу, моральні та естетичні цінності, особистісні риси характеру громадянина України.

У другому розділі – **«Науково-методичний супровід формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології»** – ретельно проаналізовано зміст навчально-методичного забезпечення щодо формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів, чітко представлено лінгводидактичні умови формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології, розроблено критерії, показники та рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх журналістів.

4. Наукова новизна і достовірність наукових положень. У дисертації представлено всі необхідні складники наукової новизни отриманих у процесі дослідження результатів. Під час роботи Н.Ю.Кондратенко одержано такі нові факти: з'ясовано й уточнено зміст понять “комунікативна компетентність майбутнього журналіста”, “лінгвокультурологічна компетентність майбутнього

журналіста”; *обґрунтовано* теоретичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів; *визначено* лінгводидактичні умови формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології (збагачення словникового запасу майбутніх журналістів; формування мовленнєвої креативності студентів; риторизація освітнього процесу вишу); *обґрунтовано* критерії (мотиваційний, нормативний, тезаурусний, жанровий) та *встановлено* рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх журналістів; *розроблено* методику формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології; *удосконалено* форми, методи, прийоми та засоби роботи над формуванням комунікативної компетентності майбутніх журналістів; *запропоновано* вправи і завдання лінгвокультурологічного змісту.

5. Значення отриманих результатів для науки і практичного використання.

Аналіз дисертації та автореферату Н.Ю.Кондратенко засвідчує достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, викладених у дослідженні, які мають важливе значення для подальшого розвитку української лінгводидактики. Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні й упровадженні методики формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології, а також в доцільності використання методичних орієнтирів для вдосконалення змісту програм з української мови у професійному спілкуванні та інноваційного методичного забезпечення для майбутніх журналістів.

6. Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в наукових фахових виданнях. У джерельній базі дисертації й авторефераті представлено 9 наукових праць, із них 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 — у зарубіжному виданні, 3 публікації додатково висвітлюють наукові результати дисертації й 1 навчально-методичний

посібник у співавторстві. Висновки і результати дослідження доповідались на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертантка виявила глибоке осмислення досліджуваної проблеми. Н. Ю. Кондратенко визначено мету, завдання експериментально-дослідної роботи; розроблено програму; чітко описано й проаналізовано перебіг і результати формувального та контрольного етапів педагогічного експерименту. Особливе місце авторка слушно відвела аналітичним вправам, побудованим на текстовому матеріалі лінгвокультурологічної спрямованості (студенти визначали тему, основну думку, стиль і тип мовлення, прогнозували адресата мовлення або визначали умови спілкування тощо); і трансформаційним вправам (на згортання та розгортання тексту, відтворення тексту за допомогою ключових слів, плану, тез, конспекту, анотації, рецензії тощо). Використання вправ і завдань лінгвокультурологічного спрямування в процесі експериментального навчання, на нашу думку, справді, сприяло вивченню майбутніми журналістами основних відомостей про особливості національної культури, звичаїв, традицій, свят, визначних діячів, суспільно-політичні події, державну символіку, побут населення міст, сіл, культурно-архітектурні пам'ятки, музеї, театри тощо.

Організація та проведення експерименту не викликають сумнівів. Підтвердженням ефективності авторської методики є результати проведеного дослідження, одержані авторкою на контрольному етапі. Дослідниця показує належне володіння відібраними нею методами дослідження.

У висновках до дисертації подаються загальні підсумки дослідження та розкривається перспектива подальшої роботи. Висунуті в дослідженні положення були теоретично й експериментально підтверджені, його мета була досягнута, а завдання – виконаними.

Роботу проілюстровано таблицями і схемами, матеріалами додатків. Обсяг бібліографії до дисертації достатній – 277 найменувань.

Констатуємо, що проведене дослідження досягло своєї мети, про що свідчить визначена авторкою його новизна і практична значущість, доведена перебігом дослідної роботи.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Н. Ю. Кондратенко, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Доцільно було б описати засоби невербального спілкування, складником якого є не тільки кластери тілесних сигналів, а також голосові явища (частотний діапазон, діапазон інтенсивності), паузи, швидкість та тривалість мовлення тощо.

2. В експерименті представлено вправи, що побудовані на текстовому матеріалі лінгвокультурологічного змісту, проте не подано вправи, побудовані на гіпертекстах, наприклад: «Зловіть та визначте фейк у тексті», «Визначте неправильно перекладені цитати», «Визначте інформацію з акаунтів, що не верифікована», «Визначте текст, у якому думка чи оцінка подається як факт», «У якому тексті заголовок не відповідає новині або є надміру емоційним».

3. Робота не позбавлена окремих недоліків технічного оформлення й орфографічних огріхів: не дотримано чергування у/в «середовища, в якому», «який вважає», «склалися у навчанні», «полягає у теоретичному» (с.13, 14, 53 та ін.), «підкреслення невідомих слів, у тому числі термінів» (с.136).

Висловлені зауваження і пропозиції носять в основному рекомендаційний характер і на загальну якість роботи не впливають.

9. Загальний висновок. Дисертація Наталії Юріївни Кондратенко *«Методика формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології»* за актуальністю, змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає чинним вимогам “Порядку присудження наукових ступенів” (пп. 9, 10, 12, 13,14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з

постановами КМ за № 656 від 19 серпня 2015 р., № 1159 від 30 грудня 2015 р. та за № 567 від 27. 07. 2016 р.), а її автор - **Наталія Юріївна Кондратенко** - заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13. 00. 02 — теорія та методика навчання (українська мова).

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук,

доцент, доцент кафедри філологічних дисциплін

навчально-наукового інституту педагогіки

та психології ДЗ «Луганський національний

університет імені Тараса Шевченка»

(м. Старобільськ)

Т.С. Маркотенко

